

Raznovrsnost karijera s profesionalnim violinističkim znanjem

Mihaljević, Matej

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Music / Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:116:269573>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-01**

Repository / Repozitorij:

[Academy of Music University of Zagreb Digital Repository - DRMA](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA
VI. ODSJEK

MATEJ MIHALJEVIĆ
RAZNOVRSNOST KARIJERA S
PROFESIONALNIM VIOLINISTIČKIM
ZNAJEM
DIPLOMSKI RAD

ZAGREB, 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA
VI. ODSJEK

RAZNOVRSNOST KARIJERA S
PROFESIONALNIM VIOLINISTIČKIM
ZNAJEM

DIPLOMSKI RAD

Mentor: doc. Marco Graziani

Student: Matej Mihaljević

Ak. god. 2022./2023.

ZAGREB, 2023.

DIPLOMSKI RAD ODOBRILO MENTOR

izv. prof. Marco Graziani

Potpis

U Zagrebu, 12.06.2023.

Diplomski rad obranjen _____ ocjenom _____

POVJERENSTVO:

1. Ivan Novinc
2. Marco Graziani
3. Goran Končar

OPASKA:

PAPIRNATA KOPIJA RADA DOSTAVLJENA JE ZA POHRANU KNJIŽNICI
MUZIČKE AKADEMIJE

SAŽETAK

Ovaj diplomski rad istražuje raznovrsnost karijera koje su dostupne violinistima sa profesionalnim violinističkim znanjem. Za potrebe ovog rada provodi se istraživanje među 40 violinista profesionalnog znanja kroz intervju, ankete i obrasce te se analiziraju njihovi odgovori u raznim područjima obrazovnog i izvođačkog glazbenog svijeta. U prvom dijelu rada analiziraju se tri najzastupljenije karijere klasičnih violinista: rad u orkestru, rad u školi i solistički put. Pomoću istraživanja, radi se detaljna analiza financijskih i vremenskih aspekata radi stjecanja realne slike zadovoljstva i općih uvjeta rada na određenim pozicijama te se procjenjuju izazovi, prednosti i mane. Osim klasičnih karijera, također se istražuju alternativne karijere za violiniste poput karijere slobodnog umjetnika na violini u raznim glazbenim žanrovima, izgradnje reputacije i promoviranja te auditivnog snimanja violine. Cilj ovog diplomskog rada je sveobuhvatan uvid u različite mogućnosti koje stoje na raspolaganju mladim violinistima, te pomoć čitateljima u donošenju odluka o vlastitom karijernom putu.

Ključne riječi: Violina, karijere, istraživanje, anketa, orkestar, škola, slobodni umjetnik.

SUMMARY

This master's thesis explores the diversity of careers available to violinists with professional violinist skills. For the purpose of this study, research is conducted among 40 violinists with professional knowledge through interviews, surveys, and forms, and their responses in various areas of the educational and performance music world are analyzed. The first part of the thesis analyzes the three most common careers for classical violinists: working in an orchestra, teaching in schools, and pursuing a solo career. Through the research, a detailed analysis of the financial and time aspects is conducted to gain a realistic understanding of satisfaction levels and general working conditions in these positions, as well as to assess the challenges, advantages, and disadvantages. In addition to traditional careers, alternative careers for violinists are also explored, such as pursuing a freelance artist career on the violin in various music genres, reputation building and promotion, and audio recording of the violin. The aim of this master's thesis is to provide a comprehensive overview of the various opportunities available to young violinists and to assist readers in making informed decisions about their own career paths.

Keywords: Violin, careers, research, survey, orchestra, school, freelance artist.

SADRŽAJ

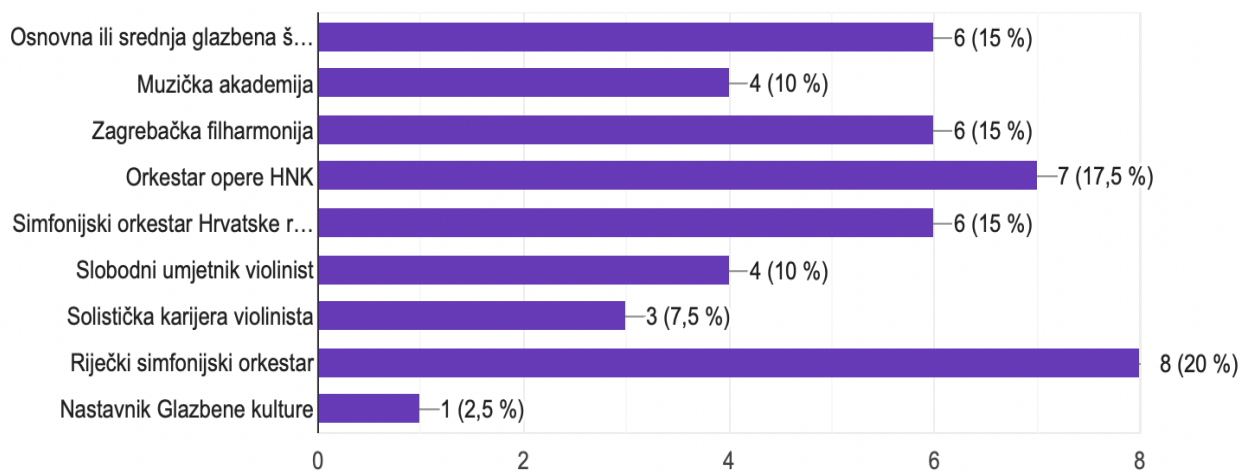
1.Uvod	1
2. Istraživanje među violinistima u hrvatskoj	2
3. Klasične karijere violinista	
3.1. Rad u orkestru	3
3.2. Rad u školi	5
3.3. Solistički put	7
4. Analiza i usporedba financijskih i vremenskih aspekata	9
5. Alternativne karijere violinista	
5.1. Slobodni umjetnik violinist i primjena violinističkog znanja	11
5.2. Snimanje	12
6. Zaključak	13
7. Literatura	15

1. UVOD

Svaki pojedinac u nekom trenutku života nakon dužeg razdoblja obrazovanja morati će se suočiti sa važnom odlukom izbora vlastite karijere kako bi svoje stečeno znanje preoblikovao u profesionalni rad. To je odluka koja direktno utječe na budućnost, kvalitetu života, financijske prihode, te općenito zadovoljstvo pojedine osobe. Zbog tolike odgovornosti koju izbor karijere nosi, ta odluka može biti kako izazovna, ali i zastrašujuća, jer zahtijeva pažljivo i detaljno razmišljanje. Potrebno ako osoba vrlo rane dobi odabere za svoj životni put sviranje violine. Naime, to zanimanje nema puno mogućih odabira karijere osim biti profesor violine ili svirati u orkestru... Ali, to možda uopće nije istina... Sviranje violine je vrlo delikatno zanimanje koje postoji već stoljećima u cijelom svijetu. Najveći kompozitori u povijesti koristili su violinu kao središnji element u svojim djelima radi njezine virtuoznosti, različitosti, izražajnosti i raznorodnih boja. Violinistu bi osnovni prioritet trebalo biti posvećivanje većine svog vremena razvoju klasičnog djela repertoara, kvaliteti zvuka, tehnici sviranja, te stvaranju emocija putem glazbe. Osoba koja posjeduje vještine sviranja imati će naravno više opcija kako i gdje se početi profesionalno baviti sviranjem violine jer osim što može vladati bolje svojim instrumentom biti će lakša tranzicija i na moderne načine sviranja violine, te svega što budućnost nosi sa sobom. Tijekom proteklih desetljeća mogli smo doživjeti velike promjene u tehnologiji, ekonomiji, društvu pa tako i u glazbenoj industriji. Sve to je također utjecalo na načine sviranja violine, ali i stvorilo razne nove opcije u odabiru karijere za diplomante. Ovaj diplomski rad će biti od velike pomoći u odgovoru na najčešće, ali i vrlo nepoželjno pitanje kod većine nedavno diplomiranih studenata koje glasi *i što sad?* Veliki dio ovoga diplomskog rada bazirati će se na anketama, istraživanjima, intervjuima u kojima je sudjelovalo više od 40 profesionalnih violinista u Hrvatskoj na raznim pozicijama, raznih interesa, zarada i godina staža. Profesionalno violinističko znanje pruža violinistima širok spektar mogućnosti za razvoj i ostvarenje u glazbenom svijetu, u ovome diplomskom radu ćemo istražiti kako violinisti mogu u potpunosti iskoristiti svoje znanje na najbolji mogući način i pronaći vlastiti put prema uspjehu.

2. ISTRAŽIVANJE MEĐU VIOLINISTIMA U HRVATSKOJ

Za potrebe ovog diplomskog rada provedeno je istraživanje među raznim profesionalnim violinistima u Hrvatskoj kako bi se prikupili istiniti podatci o radnom vremenu, financijskim aspektima, te generalnom zadovoljstvu osoba tijekom svojih godina staža na različitim radnim mjestima. Kroz anketni obrazac, postavljena su ista pitanja svim sudionicima koji su mogli odgovarati iskreno o svojim iskustvima radi anonimnosti i privatnosti koje provedeno istraživanje zadržava. Osim sastavnica vremena i financija važan faktor donijela su pitanja o odnosima sa kolegama na radnom mjestu, stavovi i mišljenja profesionalnih violinista po pitanju tretiranja klasične glazbe u Hrvatskoj, te zapošljivanja mladih. Putem upitnika dobiveni su odgovori na pitanja oko količine honorarnog sviranja izvan primarnog posla, informiranost o modernijoj tehnologiji koja obuhvaća dio glazbene industrije u kojoj je violina dominantna sastavnica kolektiva, omiljeni dijelovi posla, te savjeti za uspješnost u karijeri. Uzorak istraživanja, odnosno broj sudionika koji su sudjelovali u rješavanju obrasca je 40 violinista koji profesionalno rade u Republici Hrvatskoj.

3. KLASIČNE KARIJERE VIOLINISTA

3.1. Rad u orkestru

Simfonijski orkestar je instrumentalni ansambl koji je obično sastavljen od minimalno 80 instrumentalista od kojih je obično 16-30 mjesta za violiniste.¹ Od trećeg razreda osnovne glazbene škole mladi violinisti imaju priliku iskušati se u zajedničkom sviranju u raznim školskim gudačkim ili komornim orkestrima kako bi se od rane dobi naučili sinkronizaciji i zajedništvu koje orkestar pruža u timskom radu i skupnom učenju, ali i zbog široke lepeze radnih mjesta u mnogobrojnim orkestrima, u nas i u svijetu. U provedenom istraživanju dobiveni su različiti odgovori na pitanje o omiljenom dijelu njihova posla, a od mnogih odgovora onih koji svoje radno vrijeme provode u orkestru izdvajaju se:

Glazba je najljepša umjetnost i sudjelovati u njenom stvaranju je neizmjerena sreća i privilegija, potomsviranje u različitim ansamblima, suradnja i stjecanje novih znanja s renomiranim umjetnicima, pa ondaupoznavanje s različitim žanrovima, novih ljudi, mogućnost višestrukog rada, nekoliko odgovora je bilo u stiluuspješno odrađen koncert, zadovoljna publika i zadovoljan orkestar, a neki su naveli i mogućnost fleksibilnosti u organizaciji vlastitog slobodnog vremena.

Ostali ispitanici složili su se da su nastupi, odnosno koncerti i izvedbe najomiljeniji dio njihovog posla kao violinistima u orkestru. Glazbeni repertoar koji je tijekom povijesti namijenjen orkestru, značajno se razlikuje u usporedbi s opusom napisanim za ostale sastave ili solističke instrumente² tako da možemo reći da se kreativnost i inventivnost, ali i intenzivnost, dinamičnost i zahtjevnost mogu izdvojiti također kao glavni elementi u opisivanju posla rada u orkestru.

Kao i u svakome poslu, sviranje u orkestru, nažalost, nije samo uživanje u glazbi i kolektivno muziciranje već ima svojih mana. Izuzevši prihode i vremensku raspoloživost (o njima više u poglavlju 4. *Analiza i usporedba financijskih i vremenskih aspekata*) jedan od glavnih uzroka nezadovoljstva u orkestru je ovisnost o dirigentu.

¹ Izvor: Orchestra size and setting, *The Idiomatic Orchestra*, <http://theidiomaticorchestra.net/14-orchestra-size-and-setting/> (pristup, 14. travnja 2023)

² Izvor Wulfhorst, Martin. *The Orchestral Violinist's companion*, 2012 Dostupno na: https://orch.info/Chapters_10.1-3_Orchestral_Repertoire_and_Style.pdf (pristup 14. travnja 2023)

Dirigent je osoba koja ima ključnu ulogu u interpretaciji djela i vođenju sastava, s tim da dirigent može izravno utjecati i ograničiti kreativnost pojedinaca. Komunikacijske vještine dirigenta su vrlo važan faktor za održavanje mirnih produktivnih proba, te održavanje autoriteta.³ Puno odgovornosti na jednom čovjeku "protiv" skoro sto kvalitetnih glazbenika umjetnika može dovesti do nezadovoljnosti u orkestru. Sviranje violine gledajući na posturu tijela zahtjeva asimetrično držanje u dužem vremenskom periodu.⁴ U opuštenome stanju, uz manjak koncentracije može doći do nepravilnosti u tehnici pa zatim i do tjelesnih ozljeda koje nažalost mogu biti kobne za daljnje sviranje. Sviranje u orkestru zahtjeva sjedeći položaj koji dodatno povećava rizičnost ozljeda. Iako smo spomenuli da je širina opusa programa pozitivna stvar sviranja u orkestru, neki orkestri kao, na primjer Orkestar opere HNK u Zagrebu ili Riječki simfonijski orkestar moraju se vrlo često susretati s istim repertoarom u kombinaciji s velikim brojem izvedbi što može dovesti do osjećaja monotonosti i zasićenja programom. Izazovnost i nezadovoljnost sviranja u Orkestru opere HNK i Riječkom simfonijskom orkestru potvrdile su dvije ispitanice u intervjuima.

Prva -smatram da violinist kao jedinka mora jako voljeti i razumjeti operu da svira u HNK i da se tome u cijelosti preda jer to je jedan od najtežih umjetničkih i sviračkih grana za violiniste, a i za sve ostale gudače, a voljela bih da sljedeće generacije imaju snage i sreće da se izbore za bolji status glazbenika u RH (posebno orkestralnih glazbenika).

Evo i komentara zaposlenice Zagrebačke Filharmonije: Da je violinist biti lako, nije. Suočavamo se na svim razinama mentalnog, fizičkog i emotivnog pritiska, a k tome sama klasična glazba i profesionalno bavljenje njome, htjeli priznati ili ne polako odlazi u raritetno zanimanje. Mladi naraštaji, potrebni ste nam! Ne samo nama glazbenicima neko kulturi civilizacije, kako zadržati, a kako privući generacije mlade i srednje dobne skupine da zavole i poštuju klasičnu glazbu. Treba široj masi na dnevnoj bazi "servirati" kako je klasična glazba korijen velike većine današnjih trendovskih glazbenih smjerova.

³ Izvor: Berlioz, Hector. *The Orchestral Conductor: Theory of his art*. New York: Carl Fisher, INC. Dostupno na: <http://conducting.iayo.ie/wp-content/uploads/2016/07/orchestralconduc00berl.pdf> (pristup 15. travnja 2023.)

⁴ Menuhin, Yehudi.; Primrose, William. *Violin and viola: Yehudi Menuhin music guides*. London: Macdonald and Company Limited, 1976.

3.2. Rad u školi

Ukoliko netko ne želi biti profesor bolje da se time ne bavi.....ako netko nema živaca, volje i strpljenja, opet bolje da se time ne bavi - riječi su profesorice koja radi u glazbenoj školi više od 10 godina. Posao nastavnika violine u osnovnoj ili srednjoj glazbenoj školi drugi je na ljestvici najčešćih poslova među violinistima u Hrvatskoj. Držati nastavu violine nije jednostavan posao već zahtijeva puno priprema. Zahtijeva i značajnu količinu planiranja, pripreme, organizacije, te postavljanje ciljeva i zadataka.⁵ Česti slučaj je da odličan violinist nije ujedno i odličan pedagog jer za prenijeti znanje na nekoga, pogotovo na dijete, potrebna je potpuno drukčija pedagoška sprema. Osim dobrog poznavanja samog instrumenta potrebno je dobro poznavanje repertoara violinista, pružanje pravodobno korisnih savjeta svakom individualnom studentu na svoj način uz veliku dozu strpljenja i motiviranja, stoga tražena osobnost je i prilagodljivost, jer je svaki učenik jedinstven i ima drukčije interese, te zato zahtijeva i drugačiji pedagoški pristup. Jedan od najvažnijih elemenata rada profesora violine je vještina komunikacije. Osim komunikacije s učenicima ključna je i komunikacija s roditeljima, jer dijete sa svojim roditeljima ili skrbnicima provodi većinu vremena dok sa svojim nastavnikom provodi do 2 sata tjedno. Suzuki metoda sviranja violine daje veliku ulogu roditeljima u napretku njihovog djeteta. Svakodnevna vježba, čak i ako je kratka, je ključna. Kako djetetova sposobnost koncentracije i repertoar glazbe rastu, tako raste i vrijeme provedeno u vježbanju. Ovo je idealno vrijeme za zajedničko učenje, kada roditelj bude kreativan i podržavajući, dok roditelj i dijete zajedno rade na zadacima za vježbanje iz lekcije. Cilj je da dijete s vremenom počne vježbati samo, jer se neovisnost i odgovornost potiču od samog početka.⁶ Nastavnik violine ima veliku ulogu u životu učenika jer ima direktan utjecaj na njegov život. Zadatak nastavnika je da potiče učenika na razvijanje samopouzdanja, discipline kroz vježbanje i konstantni rad, ali i komunikacije i rješavanje zadataka koji su namijenjeni učeniku iz određenog razloga. S dovoljno predanosti, vježbe i kreativnog poučavanja, svaki učenik može naučiti osnovne vještine sviranja violine i ostale glazbeno povezane koncepte.⁷ Čest slučaj je da se studenti koji su tek

⁵ Izvor: *A Beginning Teacher's Guide to Beginner Violinists* Dostupno na: https://csuepress.columbusstate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1020&context=theses_dissertations (pristup 23. svibnja 2023.)

⁶ Izvor: *The Suzuki Approach at NIU*. Dostupno na: https://www.niu.edu/external-programs/_pdf/suzuki-parent-guide.pdf (pristup 23. svibnja 2023.)

⁷ Izvor: *A Beginning Teacher's Guide to Beginner Violinists* Dostupno na:

diplomirali vrlo brzo zaposle u glazbenoj školi kako bi dobili osnovna primanja, ali nisu svjesni da njihov nedostatak iskustva i pedagoške pripreme izravno utječe na mlade violiniste i može dovesti do gubljenja interesa učenika, stvaranje uranjenog stresa ukoliko se zaboravi na zabavni dio sviranja violine i na razvijanje učenikovog punog potencijala, što ne mora značiti da mladi profesor nije dobar profesor, naprotiv, prijateljski odnos može pomoći mladom učeniku da se opusti na nastavi, ali postoji tanka granica od gubljenja autoriteta profesora. Ukoliko se violinist odluči za karijeru profesora, odnosno nastavnika violine, mora nastaviti vlastito obrazovanje i usavršavanje jer vještina sviranja se konstantno mora obnavljati, profesor mora biti uzor i mora znati pokazati što želi postići kod svog učenika. *Nema vrha. Uvijek postoje daljnje visine koje treba doseći* - Jascha Heifetz. Profesori najvišeg stupnja, profesori violine na akademiji su violinisti koji su doživjeli velike uspjehe u svojoj karijeri na najvišoj razini sviranja ili su i dalje na samome vrhu violinističkog svijeta u zemlji u kojoj predaju. Posao profesora violine na akademiji ne smije i ne može biti prvi posao kojim se violinist bavi jer studenti na akademiji su već violinisti na korak od svoje vlastite karijere. Takav student treba mentorstvo nekoga sa ogromnim predznanjem, iskustvom, vlastitim idejama, motivacijom kao i psihološkim shvaćanjima različitih situacija u kojima se razni studenti nalaze.⁸ Na pitanje oko najljepšeg dijela njihovog posla, u istraživanju su nastavnici dali odgovore kao na primjer - *Raznovrsni programi, putovanja, upoznavanje novih ljudi i kultura, izazovi, odgoj mladih naraštaja muzičara...*, ili *Upoznavanje velike količine vrlo raznolikog repertoara što je ponekad naporno međutim uvijek izazovno i kreativno.*

Otkrivanje instrumenta svaki dan iznova. Usavršavanje nekog segmenta sviranja koji zatim otvara nekoliko novih pravaca za poboljšanje. Sviranje violine je konstantni "work in progress". Nikad gotovo, a uvijek zanimljivo. Oceani repertoara koji čekaju biti otkriveni. Violina je beskrajni izvor zagonetki koje treba riješiti, gušta, frustracije, sreće, očaja, kreativnosti i "picajzliranja". Ako se mene pita - nema boljeg posla...., bio je odgovor nastavnika violine na akademiji u Zagrebu, ujedno i osobe na važnoj poziciji u Zagrebačkoj filharmoniji koji upornim i konstantnim radom, te daljnjim razvijanjem iz dana u dan daje primjer mnogima kako se ulaganje u sebe i u svoje

https://csuepress.columbusstate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1020&context=theses_dissertations (pristup 23. Svibnja 2023.)

⁸ Izvor: Bard-Schwarz, Anna Ewa. *A philosophy and an approach to teaching non-professional track violin students*. Disertacija. Denton: University of North Texas, 2014.

obrazovanje isplati. *Akademija mi je pružila temelje discipline i napornog rada koji me pratio kroz cijeli život, a lekcije koje sam tamo naučio sada nastojim prenijeti mladim ljudima* - Sir George Solti.

3.3. Solistički put

U popis najpoznatijih violinista u povijesti i danas smjestila bi se velika violinistička imena poput Davida Oistrakha, Jaschae Heifetza, Itzhaka Perlmana, Yehudi Menuhina, Hilary Hahn, Fritza Kreislera i Maksima Vangerova. Zajedničko tim velikim umjetnicima je njihovo profesionalno usmjerenje, karijera solista na violini. Njihova vještina sviranja ostala je kao poticaj i motivacija generacijama mladih violinista i glazbenika diljem svijeta. Svojom virtuoznošću, nastupima, tehničkom preciznošću izazvali su emocije kod mnogih i postali im uzori u životu. Svaki violinist teži od malih nogu ići putem njihove karijere, ali najčešće u nekom trenutku shvate da se takva ideja čini kao samo savršeno napisana bajka. Ono što mnoge zaustavi na putu prema solističkoj karijeri, brojnim nastupima, velikim financijskim iznosima je upravo ono što se čini očito: naporan rad i bezbrojni sati vježbanja svakoga dana života do kraja karijere, sveobuhvatni repertoar koji se poznaje u najmanje detalje sviranja i poznavanja pozadina svakog djela bez izuzetaka, konstantni pritisak radi velikih očekivanja, stalna putovanja i iznimno velika razina strasti prema svome poslu.⁹

Važna stvar za uspjeh u solističkoj karijeri na koju ne obraćamo dovoljno pažnju je originalnost, te izgradnja reputacije kako bi se stvorila traženost violinista sa strane organizatora i orkestrara. Izgradnja reputacije bi se mogla razdijeliti na stare i nove načine. Stariji klasični načini za promoviranje su sudjelovanja i uspješnost na brojnim natjecanjima, razni koncerti vrijedni preporučavanja i usmenih preporuka, snimanje ploča, CD-a i kazeta, povoljnih kritika i stvaranje brojnih kontakata i pripadanje određenim glazbenim mrežama. Ne izuzevši stare načine mogu se dodati na njih noviji načini kojima su se poslužili razni violinisti i doživjeli slavu čak i bez istih vještina kao maloprije spomenuti virtuozni. Primarno mjesto u novijim načinima vlastite promocije

⁹ Izvor: Herstand, Ari. *How to make it in the new music business: practical tips on building a loyal following and making a living as a musician*. New York: Liveright Publishing Corporation, 2017.

može se dodijeliti društvenim mrežama s kojima smo dobro upoznati posljednjih godina: YouTube, Facebook, TikTok, Instagram itd. Velika popularnost tih društvenih mreža među ljudima, u kombinaciji s odgovornim oglašavanjem dovodi do mogućnosti pristupa velikoj masi ljudi koji su direktno zainteresirani za proizvod koji violinist solist može ponuditi. Kao primjer može se istaknuti violinist Ray Chen, koji je unatoč pobjedama na Yehudi Menuhin natjecanju i Queen Elisabeth violinističkom natjecanju najveći napredak u samopromociji doživio nastupom na YouTube kanalu TwoSetViolin, kanalu dvojice mladih violinista koji na svim društvenim mrežama zajedno imaju više od 10 milijuna pratitelja. Ploče, CD-ovi i kazete zamijenjeni su glazbenim platformama kao što su Spotify, Apple Music, Deezer, SoundCloud itd.¹⁰ Tehnika za audio snimanje je znatno napredovala tijekom godina i olakšava mlađim generacijama da što lakše, brže i kvalitetnije prenesu svoje izvedbe na razne audio i video glazbene platforme, pružajući široku dostupnost i visokokvalitetno iskustvo slušateljima.

¹⁰ Izvor: *Online prosumer convergence: Listening, creating and sharing music on Youtube and TikTok*. Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/367027899_Online_prosumer_convergence_Listening_creating_and_sharing_music_on_YouTube_and_TikTok. (pristup 25. svibnja 2023.)

4. ANALIZA I USPOREDBA FINANCIJSKIH I VREMENSKIH ASPEKATA

Istraživanje je obuhvatilo i analizu uvjeta rada profesionalnih violinista zaposlenih u Republici Hrvatskoj i to samo za potrebe pisanja ovog diplomskog rada. Financijski, vremenski i opći uvjeti rada imaju veliki značaj i utjecaj na rad violinista, te također su vrlo važan element u biranju mladih violinista gdje će započeti ili nastaviti svoju glazbenu karijeru. Uzorci istraživanja proizlaze iz sljedećih radnih pozicija: nastavnik violine u osnovnoj i srednjoj glazbenoj školi, nastavnik violine na muzičkoj akademiji, violinisti Zagrebačke Filharmonije, violinisti orkestra opere Hrvatskog Narodnog Kazališta, violinisti Simfonijskog orkestra Hrvatske radiotelevizije, violinisti sa solističkom karijerom, slobodni umjetnici violinisti u klasičnoj i zabavnoj glazbi, te violinisti Riječkog simfonijskog orkestra. Istraživanje među profesorima u osnovnim i srednjim glazbenim školama koje se odnosi na utrošeno vrijeme i financijsku naknadu, može se sažeti u kratku rečenicu koja glasi: "koliko radiš toliko ćeš biti i plaćen". Profesori u većini slučajeva rade i plaćeni su po količini odrađenih satnica tijekom mjeseca. Zanimljiva činjenica proizašla iz istraživanja je da se profesori koji rade vremenski satnicu jednaku prosjeku u svijetu, znači 8 sati dnevno na 6 radnih dana, nalaze u 10% najplaćenijih violinista obuhvaćenih ovim istraživanjem. Mlađi profesori, oni zaposleni kraće od tri godine, u anonimnom istraživanju iskazuju nezadovoljstvo malim satnicama/prihodima jer nisu dovoljno, čini se, informirani o uvjetima rada na ostalim radnim mjestima violinista u Hrvatskoj. Orkestar koji se ističe najboljim omjerom vremena i financijskih prihoda je Zagrebačka Filharmonija. Vrijeme koje ispitanici iz Zagrebačke Filharmonije posvećuju svom poslu varira između 18 i 25 h tjedno, odnosno 3-4h dnevno u 6 radnih dana. Važan faktor koji je izuzet je količina pripremanja i vježbanja programa, no taj faktor je izuzet svim kategorijama jer količina vježbanja je individualna stvar od osobe do osobe, dok je priprema potrebna na svim radnim pozicijama. Sa plaćom koja je veća od ostalih orkestara u državi i reputacijom koju Zagrebačka Filharmonija nosi u potpunosti se može razumjeti zadovoljstvo ispitanika. Sljedeći orkestar koji konkurira svojim uspjesima, konzistencijom i reputacijom je Simfonijski orkestar Hrvatske radio televizije, no razlike ipak postoje kada se gledaju razni drugi aspekti. Unatoč sličnim vremenskim uvjetima, financijski i opći uvjeti ne zadovoljavaju većinu ispitanika. Plaće violinista u orkestru HRT-a i HNK Rijeka stavlja svoje radnike u 40% najpotplaćenijih violinista u ovome istraživanju koje služi isključivo u svrhu pisanja ovog diplomskog rada. Iako su im uvjeti rada naizgled jako slični, nezadovoljstvo koje je zastupljeno u 50% ispitanika članova orkestra HRT-

a znatno daje prednost zadovoljnim violinistima Simfonijskog orkestra Hrvatskog Narodnog Kazališta u Rijeci.

Najveći problem violinista i zarade je previše trošenja. Kada zbrojimo sve honorarne zarade uz plaću, to se stvarno može nakupiti, ali problem slobodnog vremena nam stvara veće troškove od ostalih ljudi. – anonimni član simfonijskog orkestra HNK Rijeka.

Najmanje vremena na poslu moraju posvetiti violinisti Hrvatskog Narodnog Kazališta u Zagrebu s prosječnim vremenom od 15-22h tjedno. Sviranje u orkestru opere zna biti vrlo zahtjevno i naporno, ali uzevši u obzir da zbog vremenskih uvjeta, violinisti svoj ostatak vremena mogu posvetiti drugim stvarima ili čak drugom poslu, posao kao violinist na ovoj poziciji se čini vrlo primamljiv za početak karijere i stjecanje iskustva, ali i osigurava lagodan stalni posao sa sitno boljim primanjima u odnosu na nekoliko drugih orkestara u Hrvatskoj. Uz mjesta koncertnih majstora velikih orkestara, opravdano najveća primanja pripadaju profesorima na najvišoj poziciji obrazovanja u Hrvatskoj, Muzičkoj akademiji. Povijest profesora ima tradiciju koja seže duboko u prošlost. Profesori su bili nositelji znanja i jedini obrazovani ljudi u zajednicama, danas stručnost profesora violine i njihove pozadine poput solističkih karijera, koncertnih majstora, komornih muzičara ili uspješnih natjecanja opravdavaju mjesto na vrhu ljestvice najplaćenijih violinista u istraživanju. Solistička karijera violinista varira po pitanju svih aspekata koji su spominjani ranije u tekstu jer to nije posao sa stalnim primanjima, te se razlikuje iz mjeseca u mjesec. Solisti na najvišim razinama mogu dosegnuti i milijunske iznose godišnje, dok ostali ovise i o vlastitim angažmanima i traženosti. Njima najbliže povezana kategorija violinista su slobodni umjetnici. Bez obzira na vremenske i financijske aspekte, mladi diplomant bi odabir svoje karijere trebao bazirati prvenstveno gledajući omjere vlastitog interesa, sreće, vještine, motivacije i ciljeva.

5.ALTERNATIVNE KARIJERE VIOLINISTA

5.1. Slobodni umjetnik violinist i primjena violinističkog znanja

Pod slobodne umjetnike na violini ubrajaju se svi obrazovani violinisti koji profesionalni put svoje karijere nisu pronašli u orkestrima, školama ili općenito klasičnoj glazbi. Kao što je slučaj kod klasičnih solista, slobodnim umjetnicima također vremensko-financijski odnos ovisi o količini njihovog rada. Za razliku od klasičnih glazbenika, improvizacija i umjetnički izričaj su u prvom planu važnosti vještina kod violinista slobodnih umjetnika.¹¹ Oni se najviše prilagođavaju načinima življenja modernog glazbenog života, te mogu pridonijeti u stvaranju ili direktno stvoriti nove violinističke ideje i inovacije. Iako se čini rizično, posao slobodnih umjetnika na violini je vrlo tražen, te ako se tome posveti ozbiljno može doći do vrlo velikih financijskih iznosa što mogu dokazati čak dva slučaja u provedenom istraživanju koji svoj posao opisuju kao nepredvidiv, uzbudljiv, stalno promjenjiv i kreativan. Preuzeti odgovornost svoje karijere u svoje ruke bez stalnog zaposlenja je vrlo rizično jer zahtjeva veliku organiziranost u traženju marketinga, honorara i promocija no nagrada za prihvaćanje tog rizika je neovisnost. Samostalni rad, fleksibilnost i mogućnost odabira projekata slobodnim umjetnicima daje motivaciju za rad.

Sviranje violine ima pozitivan utjecaj na mnoge druge aspekte u životu. Vještine koje se od malena svakodnevno usavršavaju kao što su disciplina i upornost tako i koncentracija i fokus mogu se primijeniti na razna druga uvijek cijenjena učenja kao što su na primjer jezici, poslovi ili razvoj ostalih poželjnih vještina pojedinca.¹² Rad u timu potiče razvoj međuljudskih odnosa i komunikacije, te ga možemo pronaći u sviranju u orkestrima i komornoj glazbi. Kroz naučeno kreativno izražavanje violinisti mogu na originalan i inovativan način primijeniti svoje znanje na ostale kreativne procese i izražavanje umjetničkih i prirodnih ljudskih emocija.

¹¹ Izvor: Herstand, Ari. *How to make it in the new music business: practical tips on building a loyal following and making a living as a musician*. New York: Liveright Publishing Corporation, 2017.

¹² Izvor: Tortorella, Neil. *Starting your career as a musician*. New York: Allworth Press, 2013.

5.2. Snimanje

*Glazba ima moć da utječe na naše emocije, stvara atmosferu, pomaže nam u opuštanju, potiče na ples, izražava kreativnost i povezuje ljude.*¹³ Glazba je svuda oko nas, ona je univerzalni jezik koji se koristi diljem svijeta. Skoro je nemoguće proživjeti dan da u nekom trenutku glazba ne nađe svoje mjesto u svačijem životu. Radio u automobilu, dućanu ili restoranu.....Reklame, filmovi, koncerti, igrice, dnevници, emisije... sve su to načini da nas glazba prati na neki način u životu. Kako u klasičnoj glazbi tako i u svakodnevnom stvaranju modernijih žanrova glazbe, violina svojim prepoznatljivim zvukom vrlo često pronalazi svoje mjesto u svakidašnjoj glazbi oko nas. Razmislite li o glazbenoj temi najdražeg vam filma ili omiljenoj pjesmi, velika je mogućnost da će se u njoj naći neka violinistička linija. Violinist koji je u tom djelu dao svoj umjetnički doprinos za to je plaćen i kako je slučaj u Hrvatskoj, na godišnjoj bazi za to ostvaruje financijsku naknadu kao izvođač. Količinom snimanja i količinom emitiranja povećava se i financijski rezultat pojedinca. Snimanje takvih projekata vrši radnju u produkcijskim studijima od kojih je možda najpoznatiji Abbey Road Studios u Londonu, gdje su snimane teme za neke od najpoznatijih filmova u povijesti kao što su Ratovi zvijezda, Harry Potter filmovi, Hobbit itd.¹⁴ Najbolji studiji u svijetu su opremljeni također i najkvalitetnijom tehničkom opremom no nije nužno posjedovati najskuplju opremu da se snimi zvuk violine za određene glazbene potrebe i projekte. Uz malo znanja kao što su pozicioniranje mikrofona, osiguravanje kvalitetnog akustičkog prostora i uz kvalitetnu obradu zvuka može se doći do kvalitetnog proizvoda za početak izgrađivanja violinističke karijere i u kategoriji koja se tiče stvaranja i snimanja glazbe.¹⁵

¹³ Denora, T. *Music in everyday life*. Cambridge University Press. 2000.

¹⁴ Izvor: Abbey Road Studios. Dostupno na: <https://www.abbeyroad.com/search?text=movies> (pristup 27. svibnja 2023.)

¹⁵ Hal, Leonard. *The violin recording handbook*. Praskin, c. 2012

6. ZAKLJUČAK

Na često postavljeno pitanje: "može li se živjeti od sviranja violine?" bi svatko trebao odgovoriti sa "naravno da se može". Ali mislim da u Hrvatskoj ljudi smatraju da je teško, zbog lifestylea koji su si postavili. Takav način života koji mi živimo, ne živi niti jedan programer ili doktor. Kada bismo upoznali rasporede i poslove drugih ljudi, bili bismo puno zahvalniji za ovo što mi radimo. Mi imamo slobodu, možemo biti kreativni u raznim žanrovima, razbijamo monotoniju posla, putujemo zbog sviranja po cijelom svijetu, imamo godišnjeg odmora više od svih ostalih, možemo svojim poslom razveseliti ljude i uljepšati njihove monotone živote, - ovo su riječi utjecajne violinistice na Hrvatskoj klasičnoj glazbenoj sceni. Posao violinista može biti izazovan i zahtjevan, konstantna težnja prema savršenosti i preciznosti pojedincima može stvarati stres i pritisak na radnom mjestu. Od osobina za uspješnost karijere violinista ispitanici u provedenom istraživanju izdvojili su: discipliniranost, predanost i samopouzdanje, što dokazuje i potrebnu određenu psihičku spremu za posao profesionalnog violinista. Ono što predstavlja veliki problem među glazbenicima je da se posao violinista i općenito klasična glazba ne cijeni dovoljno u Republici Hrvatskoj. S tom činjenicom se slaže čak više od 90% ispitanika u provedenoj anketi, što dokazuje i činjenica potplaćenosti većine (65%) violinista u istraživanju u usporedbi sa prosječnom plaćom u RH 2023.¹⁶ Voljela bih da sljedeće generacije imaju snage i sreće da se izbore za bolji status glazbenika u RH (posebno orkestralnih glazbenika) - riječi su zaposlenice Simfonijskog orkestra HNK u Rijeci. Pozitivno je da samo 10% ispitanika tjedno posvećuje jednako ili više vremena svome poslu od 8-9 sati dnevno, što se već dugo godina smatra normalnim radnim vremenom većine u svijetu. Prosjek radnog vremena na tjednoj bazi ostalih ispitanika iznosi samo 3-4 sata dnevno iz čega se može zaključiti da preostaje mnogo slobodnog vremena koje svaki pojedinac može iskoristiti na svoj način kada se za posao obavi tražena i potrebna priprema. Zbog mnogo slobodnog vremena vrlo je popularno honorarno sviranje na televizijama, po raznim sastavima i organizacijama kao dodatni izvor prihoda. Također vrlo bitna pozitivna strana posla violinista je vrlo malo potrebe za suočavanjem s rizikom i stresovima tijekom radnog vremena, te odlični i prijateljski odnosi s kolegama na poslu. Konačni cilj svakog posla je ne samo postizanje izvrsnosti i produktivnosti, već i osjećaj istinskog zadovoljstva i sreće u radu, čime se stvara usklađenost i zajedništvo strasti, uspjeha i osobnog ispunjenja. U ovome diplomskom istražili smo temu raznovrsnosti karijera sa profesionalnim violinističkim znanjem.

¹⁶ Izvor: Državni zavod za statistiku. Dostupno na: <https://dzs.gov.hr/> (pristup 17. svibnja 2023)

Analizirali smo aspekte violinističke karijere i istaknuli smo važnost znanja, obrazovanja i pripreme za ostvarenje uspjeha u svim karijernim putevima violinista. Prvo je omogućen pregled karijera u svijetu klasične glazbe, zatim karijera van klasične glazbe uz pomoć violinističkog znanja. Violinisti imaju široki spektar mogućnosti u ostvarivanju uspjeha u raznim karijerama, mogu istražiti razne muzičke žanrove, te pronaći put u vlastitom ostvarenju kroz strast koju su posvetili svome instrumentu. Nadam se da će ovaj diplomski rad pružiti korisne smjernice i savjete mladim violinistima u traženju njihove idealne violinističke karijere u svijetu glazbe sa zadržavanjem radosti, strasti i zadovoljstva na radnom mjestu. *"Najveća radost u mom životu proizašla je iz moje violine,"* - Albert Einstein.

7. LITERATURA

1. Bard-Schwarz, Anna Ewa. *A philosophy and an approach to teaching non-professionaltrack violin students*. Disertacija. Denton: University of North Texas, 2014.
2. Branscome, Eric. *Music career advising: A guide for students, parents and teachers*. Lanham: Rowman and Littlefield Education, 2013.
3. Brashier, Rachel. *Identity politics and politics of identity: a semiotic approach to the negotiation and contestation of music teacher identity among early career music teachers*. Disertacija. Rochester: University of Rochester, 2018.
4. Galamian, Ivan.; Thomas, Sally.; Chase, Stephanie. *Principles of violin playing & teaching*. New York: Dover Publications, Inc., Mineola, 2013.
5. Denora, T. *Music in everyday life*. Cambridge University Press. 2000.
6. Macnmara, Lisa. Violin career take off. *News Corp*, 10. listopada, 2005. Dostupno na: <https://www.proquest.com/docview/357392779?accountid=202204> (pristup 14. prosinca 2022.)
7. Marchese, John. *The violin maker: finding a centuries-old tradition in a Brooklyn workshop*. New York: HarperCollins, 2007.
8. Hal, Leonard. *The violin recording handbook*. Praskin, c. 2012
9. Tortorella, Neil. *Starting your career as a musician*. New York: Allworth Press, 2013.
10. Watholtz, Larry. *Monetizing entertainment: an insider's handbook for careers in the entertainment & music industry*. New York: Routledge, 2017.
11. Orchestra size and setting, *The Idiomatic Orchestra*, <http://theidiomaticorchestra.net/14-orchestra-size-and-setting/> (pristup, 14. travnja 2023)

12. Wulfhorst, Martin. *The Orchestral Violinist's companion*, 2012 Dostupno na: https://orch.info/Chapters_10.1-3_Orchestral_Repertoire_and_Style.pdf (pristup 14. travnja 2023)
13. Berlioz, Hector. *The Orchestral Conductor: Theory of his art*. New York: Carl Fisher, INC. Dostupno na: <http://conducting.iayo.ie/wp-content/uploads/2016/07/orchestralconduc00berl.pdf> (pristup 15. travnja 2023.)
14. *A Beginning Teacher's Guide to Beginner Violinists* Dostupno na: https://csuepress.columbusstate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1020&context=theses_dissertations (pristup 23. svibnja 2023.)
15. *The Suzuki Approach at NIU*. Dostupno na: https://www.niu.edu/external-programs/_pdf/suzuki-parent-guide.pdf (pristup 23. svibnja 2023.)
16. Izvor: *Online prosumer convergence: Listening, creating and sharing music on Youtube and TikTok*. Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/367027899_Online_prosumer_convergence_Listening_creating_and_sharing_music_on_YouTube_and_TikTok. (pristup 25. svibnja 2023.)
17. Abbey Road Studios. Dostupno na: <https://www.abbeyroad.com/search?text=movies> (pristup 27. svibnja 2023.)
18. Državni zavod za statistiku. Dostupno na: <https://dzs.gov.hr/> (pristup 17. svibnja 2023)
19. Menuhin, Yehudi.; Primrose, William. *Violin and viola: Yehudi Menuhin music guides*. London: Macdonald and Company Limited, 1976.
20. Herstand, Ari. *How to make it in the new music business: practical tips on building a loyal following and making a living as a musician*. New York: Liveright Publishing Corporation, 2017.